

СТВАРЭННЕ КПЗБ І ПРАБЛЕМА ДЗЯРЖАЎНАЙ ПРЫНАЛЕЖНАСЦІ ВІЛЕНШЧЫНЫ

Савіч А.А.

УО «Брэсцкі дзяржаўны ўніверсітэт імя А.С. Пушкіна»

Беларускімі савецкімі гісторыкамі ў другой палове 1950-х – 1980-я гады была праведзена значная навуковая праца па вывучэнню праблем гісторыі Камуністычнай партыі Заходняй Беларусі. Асабліва актыўна разгарнулася яна пасля XX з'езда КПСС, які ажыццявіў палітычную і гістарычную рэабілітацыю ў адносінах да кампартый Польшчы (КПП, да 1925 г. КПРП), Заходняй Беларусі і Заходняй Украіны. Недахопам метадалагічнага характару беларускай савецкай гістарыяграфіі гісторыі КПЗБ з'яўлялася звужэнне падзей, іх асэнсаванне ў адрыве ад трансфармацый грамадска-палітычнага жыцця ў Польшчы, Літве, БССР і СССР, у тым ліку, ігнараванне найважнейшых, выключных па сваім уплыве на развіццё падзей асобных аспектаў унутрыпалітычнага супрацьстаяння ў Камінтэрне, УКП(Б), КПП, КПЗБ, іх узаемаадносін. Пры тым, што Кампартыі Заходняй Беларусі надавалася авангардная роля ў “барачыбце за сацыяльнае і нацыянальнае вызваленне”, шмат якія бакі гісторыі дзейнасці КПЗБ не атрымалі дастатковага аб'ектыўнага асвятлення.

Гэта тычыцца, у тым ліку, і пытання стварэння КПЗБ, што аб'ектыўна тлумачыцца абмежаванасцю доступу да архіўных фондаў, якія часткова пачалі адкрывацца ў 1980–1990-я гады, а таксама поўнай адсутнасцю некаторых дакументаў, якія раскрывалі б умовы і дэталі стварэння нелегальнай партыі, напрыклад, матэрыялаў і Устаноўчай канферэнцыі КПЗБ, якая адбылася ў канцы кастрычніка 1923 г. [8, 66]. Адсутнасць партыйных дакументаў тлумачыцца строгай канспірацыяй, якая патрабавалася па лініі Камінтэрна [5, 401].

У беларускай савецкай гістарыяграфіі стварэнне КПЗБ падавалася спрошчана, схематычна і павярхоўна [9, 50, 69, 70, 71]. Пры гэтым, з поля зроку выпадалі найважнейшыя аспекты дзяржаўна-тэрытарыяльнага характару, звязаныя з вызначэннем этнадзяржаўнай прыналежнасці Вільні і Віленшчыны.

Вядома, што на адпаведную тэрыторыю прэтэндавалі Польшча, Літва і Беларусь. Дзве першыя пасля Другой сусветнай вайны атрымалі дзяржаўную незалежнасць і, маючы адпаведныя дзяржаўна-палітычныя і матэрыяльна-фінансавыя рэсурсы, пры падтрымцы вялікіх еўрапейскіх краін мелі магчымасць абараняць свае інтарэсы, у тым ліку тэрытарыяльныя. Беларусы таксама атрымалі дзяржаву ў выглядзе БССР, аднак яна не мела магчымасці праводзіць сваю самастойную знешнюю палітыку, поўнасцю падпарадкоўвалася знешне-палітычным рашэнням Масквы.

Складанасцю пракамуністычнага рэвалюцыйнага руху на тэрыторыі ІІ Рэчы Паспалітай была праблема тэрытарыяльнага размежавання паміж польскай і літоўскай кампартыямі (КПП), а з восені 1923 г. і КПЗБ. Пры гэтым трэба мець на ўвазе тое, што паводле перапісу 1897 г., на тэрыторыі Віленскай губерні відавочна пераважала беларускае насельніцтва – 56 %. літоўцаў было толькі 17,6 %, палякаў – 8,2 % [3, 282]. Аднак у выніку акцыі генерала Л. Жэлігоўскага Віленшчына была далучана да Польшчы. На момант стварэння КПЗБ Віленская вобласць знаходзілася ў складзе Польшчы, на працягу 1920–1930-х гадоў паміж Польшчай і Літвой меў месца Віленскі канфлікт [2, 285].

Трэба адзначыць, што нягледзячы на блізкасць сацыяльна-палітычнай праграмы, паміж кампартыямі адразу ж паўстала спрэчка вакол Віленшчыны. У першую чаргу гэта тлума-

чылася тым, што паводле савецка-літоўскага дагавора ад 12.07.1920 г. Вільня і Віленшчына абяцаліся бальшавікамі Літве [6] аднак літоўскія камуністы з-за сваёй нешматлікасці не маглі забяспечыць адчувальнага ўплыву на насельніцтва Віленшчыны. І наадварот, Кампартыя Польшчы мела значны ўплыў у Польшчы, была адной з заснавальнікаў Камінтэрна, уяўляла эфектыўную палітычную сілу, здольную рэалізоўваць лінію бальшавіцкага кіраўніцтва на саветызацыю Польшчы і еўрапейскіх краін, пры ажыццяўленні якой немагчыма было абмінуць Польшчу. Наўрад ці польскія камуністы схільныя былі адмовіцца ад Віленшчыны, але ў пачатку 1920-х гг. яны былі зацікаўлены ў тым, каб адпаведная тэрыторыя была выведзена з-пад уплыву літоўцаў – кіраўніцтва Кампартыі Літвы, якое на падставе дагавора ад 12.07.1920 г. было пераканана ў тым, што Вільня і Віленшчына павінны знаходзіцца пад іх кантролем.

Ужо ў лютым 1921 г. літоўскія камуністы ўздывалі праблему размежавання тэрыторыі Віленшчыны паміж кампартыямі Беларусі і Літвы. Тады ў якасці падставы для ўрэгулявання служыла згаданае савецка-літоўскае пагадненне, таму Віленскі камітэт Кампартыі Літвы шчыра здзівіла паведамленне свайго замежнага бюро ў Савецкай Расіі, што на тэрыторыі некаторых паветаў (Лідскі, Маладзечанскі, Вілейскі, Дзісенскі і частка Ашмянскага) павінна была праводзіць сваю працу КПБ(б). Літоўскія таварышы лічылі, не зважаючы на колькасныя суадносіны беларускага і літоўскага насельніцтва – сваю нешматлікасць, што менавіта яны павінны ажыццяўляць камуністычную працу на гэтых тэрыторыях, настойліва прапанавалі “пашырыць работу на ўсе паветы, якія цягнуцца да Вільні і зусім адарваныя ад Беларускага цэнтра, у першую чаргу на Вілейскі і Дзісенскі паветы” [13, 36–37]. Пры гэтым трэба адзначыць, паводле наяўных дакументаў, што на тэрыторыі Віленшчыны на той момант друкаваны орган Віленскага камітэта Кампартыі Літвы, а таксама ўлёткі выходзілі “пад фірмай” “Камуністычная партыя Літвы і Беларусі”, а 9 красавіка 1921 г., як быццам бы “з мэтай стройнасці, яснасці і неабходнай аднастайнасці” было прынята рашэнне спыніць карыстацца былой назвай, заціраючы беларускую частку назвы партыі [8, 39].

Напэўна спробы ўлагодзіць магчымыя разнагалосці павінен быў Літоўска-Беларускі абласны камітэт, які быў створаны ў пачатку 1923 г. Аднак, ён “не меў істотнай ролі ў аб’яднанні партыйных арганізацый Заходняй Беларусі і Віленскай вобласці, хаця і быў пэўнай прыступкай да стварэння КПЗБ” [9, 50].

У жніўні 1922 г. Прэзідыум Выканкама Камінтэрна, не ўступаючы аднак у абмеркаванне пытанняў аб дзяржаўнай прыналежнасці Віленскай вобласці, прыняў рэзалюцыю аб далучэнні Віленскай абласной арганізацыі КПЛ да Кампартыі Польшчы, “каб у назве арганізацыі акупаваных абласцей быў падкрэслена яе тэрытарыяльны характар, пры поўным падпарадкаванні яе ЦК КПРП і арганізацыйным разрыве з КПЛ”. Віленская арганізацыя КПЛ была перададзена польскай кампартыі. Пры гэтым былі выкарыстаны даволі супярэчлівыя звароты, калі, разважаючы аб “цеснай сувязі рабочага руху Віленскай Літвы з Польшчай”, у дакуменце гаварылася аб “асаблівых умовах як Віленскага краю, так і ўсёй акупаванай часткі Беларусі” [8, 55]. Як бачым, апошняя фраза сваёй формай атаясамлівае Віленскі край з беларускай тэрыторыяй. І не дзіўна, па-першае, таму, што беларускі нацыянальна-вызваленчы рух усё больш пашыраўся, у тым ліку эсэраўскі партызанскі рух, які меў сувязі з урадам БНР у Коўна і літоўскімі коламі, і, па-другое, намякаючы беларусам пра магчымасць перадачы ім у будучым Віленшчыны, можна было пасварыць літоўцаў і беларусаў і сарваць іх сумесныя антыпольскія планы.

Аднак, літоўскія камуністы, нягледзячы на такое аўтарытэтнае рашэнне, не хацелі канчаткова адмаўляцца ад сваіх прэтэнзій на Віленшчыну, неаднойчы выступаючы з адмысловымі заявамі ў адрас КП Польшчы, нагадваючы пра невыкананне ёю ўсіх прынятых на сябе абавязкаў у адносінах да Віленшчыны. Сярод іншых прэтэнзій звяртае на сябе ўвагу настойлівае патрабаванне літоўскіх камуністаў да КПП, выкладзенае ў адмысловай рэзалюцыі ад 11–14 верасня 1923 г., “выказацца ў дэкларатыўнай форме аб тым, што яна разглядае Віленшчыну як гвалтоўна акупаваную вобласць, якая павінна быць аддзелена ад Польшчы, ... каб камуністычная арганізацыя Віленшчыны пастаянна выстаўляла лозунг аддзялення Віленшчыны ад Польшчы”. Кампартыя Літвы, праводзячы сваю працу ў незалежнай Літве, з упэўненасцю выказвалася, што Літва можа атрымаць Віленшчыну ў выніку пераарыентацыі яе палітыкі з Польшчы і Францыі на Савецкую Расію. КПП намагалася не выпускаць з поля зроку Віленшчыну, і жадала, каб ЦК КПП рэгулярна інфармаваў ЦК КПЛ аб стане работы і рабочым руху ў Віленшчыне, прадстаўляў усе партыйныя і рабочыя выданні, усе рашэнні і пастановы, якія тычацца Віленшчыны [8, 60–62]. Такая пастаноўка пытання КПЛ фактычна павінна была паставіць пад яе кантроль дзейнасць кампартыі Польшчы на тэрыторыі Віленшчыны.

Больш таго, у верасні 1923 г. у тэзісах пленума ЦК КПЛ па нацыянальным пытанні літоўскія камуністы дэманструюць відавочны разверанс у беларускі бок, заяўляючы пра тое, што большасцю насельніцтва Віленшчыны з’яўляюцца беларусы, пры гэтым самі літоўцы ў Віленшчыне праследуюцца акупацыйнымі ўладамі разам з беларусамі [8, 62].

Вядома, што дзейнасць камуністычных партый у Еўропе кантралявалася і накіроўвалася з Масквы Камінтэрнам, пра што пераканаўча сведчаць навішшыя публікацыі па гісторыі Камінтэрна [4; 5; 7; 11]. Стварэнне КПЗБ ў 1923 г. было выклікана жаданнем савецкага кіраўніцтва ўмацаваць сваю прысутнасць у Польшчы. Натуральна, становішча ў Заходняй Беларусі было зручнай падставай для бальшавіцкага кіраўніцтва выступаць у якасці абаронцы правоў прыгнечанага народа, а беларускі рух разглядваўся ў Маскве як сродак пралангацыі сваіх уплываў, пры дапамозе якога рэалізавалася бальшавіцка-камінтэрнаўская палітыка ў Польшчы. Менавіта ў такім кантэксце трэба разглядаць канчатковую рэалізацыю ідэі стварэння беларускай камуністычнай партыі ў Польшчы – КПЗБ, якая павінна была прыстасоўвацца да ўмоў грамадска-палітычнага жыцця ў Заходняй Беларусі, выкарыстоўваць існуючую сярод беларускага народа незадаволенасць, перацягваць на свой бок актыўныя элементы, навязваючы свае сацыяльна-класавыя каштоўнасці замест ідэі беларускага нацыянальна-вызваленчага характару. Стварэнне КПЗБ было тактычным крокам Камінтэрна для разгортвання больш шырокага і трывалага рэвалюцыйнага руху ў Польшчы ва ўмовах павелічэння ролі і месца беларускага фактара ва ўнутрыпалітычным жыцці Польшчы, відавочным сведчаннем чаго з’яўляліся вынікі выбараў у польскі сейм у 1922 г., у асобе сваіх выбарнікаў, дэпутатаў сейма, беларускія сяляне бачылі абаронцаў нацыянальных і сацыяльных інтарэсаў беларускага народа ў складзе Польшчы [9, 54].

Відаць, КПЗБ стваралася ў спешцы ў кастрычніку 1923 г., у час узброенага паўстання ў Кракаве, калі кіраўніцтва Камінтэрна “патрабавала ад Кампартыі Польшчы ўзначаліць кіраўніцтва паўстаннем і пачаць стварэнне чырвонай гвардыі, каб трансфармаваць паўстанне ў рэвалюцыю” [9, 271]. Таму бальшавіцкае кіраўніцтва пайшло на тактычны крок: каб перацягнуць на свой бок беларусаў, “замацавала” за КПЗБ тэрыторыю Віленшчыны, нягледзячы на савецка-літоўскі дагавор ад 12.07.1920 г., па якім Вільня і Віленшчына аб’ячаліся бальшавікамі Літве – пакуль яшчэ не савецкай. Такое прызнанне

Віленшчыны за беларускую этнічную тэрыторыю канешне ж ўздзімала патрыятычны настрой беларускіх нацыянальных дзеячаў, якія спадзяваліся на канчатковае замацаванне з цягам часу Вільні і Віленшчыны за Беларусь і больш лапальна ўспрымалі камуністычную агітацыю. Польскія камуністы былі не супраць такога рашэння, яно “выводзіла” Віленшчыну з-пад літоўскага ўплыву і замацоўвала яе за КПЗБ. Пры гэтым польскія камуністы не гублялі кантролю за спрэчнай тэрыторыяй – ствараемая КПЗБ у выглядзе складовай часткі павінна была ўваходзіць у КПП.

Таму восенню 1923 г. у партыйных пастановах КПП Віленшчына відавочна пачала звязвацца з беларускім пытаннем. Вядома, што 19 верасня – 2 кастрычніка праходзіў II з’езд КПП, які прыняў па нацыянальным пытанні рэзлюцыю. У ёй увага звярталася на тое, што Віленшчына заселена ў большасці беларускімі сялянамі [8, 64]. На з’ездзе было прынята рашэнне аб стварэнні КПЗБ, якая павінна была дзейнічаць на тэрыторыі ўсёй Заходняй Беларусі, уключаючы Віленшчыну.

У БССР пасля стварэння КПЗБ не сумняваліся ў тым, што Вільня і Віленшчына з’яўляюцца беларускімі [8, 66, 75]. Упэўненасці ў гэтым дабаўляла і адназначная, на першы погляд, пазіцыя Камінтэрна, які на сваім V кангрэсе 17 чэрвеня – 8 ліпеня 1924 г. прыняў пастанову, у якой па беларускім пытанні канстатавалася дасягненне КПЗБ ужо амаль выключнага ўплыву на сялян Заходняй Беларусі, адабрэнне “выстаўлення Кампартыяй Польшчы лозунга злучэння разарваных беларускіх тэрыторый у Савецкую рабоча-сялянскую рэспубліку Беларусі”. Але ва ўмовах бесперапыннай унутрыпалітычнай, фракцыйнай барацьбы Камінтэрн прымаў супярэчлівыя рашэнні, у тым самым дакуменце, магчыма дзеля заахвочвання літоўскіх дзяржаўных і камуністычных дзеячаў, КПП абавязвалася праводзіць лозунг права літоўскага насельніцтва на самавызначэнне ажно да аддзялення ад Польшчы [1, 205].

Таму не дзіўна, што літоўскія камуністычныя дзеячы пазней неаднойчы адкрыта аспрэчвалі рашэнне аб замацаванні Віленшчыны за КПЗБ. У рэзкай па сваім тоне заяве лідэры КПЛ З. Алекса-Ангарэціс і В. Міцкявічус-Калсукас ад 23 снежня 1925 г. адстойвалі, што незвычайна, польскія інтарэсы, сцвярджаючы, што палякі маюць у Вільні і ў прылягаючых да яе мясцовасцях большасць насельніцтва. Акцэнтуючы ўвагу на тым, што КП Літвы заклала на Віленшчыне “першыя асновы камуністычнай арганізацыі ў 1919 г. і летам 1920 г.”, названыя партыйцы абураліся тым, што “без усялякага абмену меркаваннямі з КПЛ, ... Вільня і Віленшчына былі ўключаны без усялякіх агаворак у склад Заходняй Беларусі; ... КПЗБ пачала прымяняць і ў Вільні, і ў Віленшчыне як баявы палітычны лозунг – далучэнне Вільні і Віленшчыны да БССР, што ў канкрэтных віленскіх умовах прыводзіць толькі да адштурхоўвання ад Кампартыі асноўных мас Віленшчыны, перш за ўсё польскіх рабочых г. Вільні” [8, 109–110]. Больш уважаная па тоне прывітальная прамова З. Алексы-Ангарэціса на III канферэнцыі КПЗБ 5 студзеня 1926 г. па-сутнасці ўтрымлівала тыя ж папрокі ў адрас КПЗБ, падмацоўваючы іх прыкладам дзейнасці беларускіх камуністаў, якія ў 1924 г. у Вільні вывесілі сцяг з беларускім надпісам! “Гэта было, без сумнення, недаацэньванне інтарэсаў польскага і яўрэйскага насельніцтва”, – канстатаваў З. Алекса-Ангарэціс [8, 110–111].

Парадокс, але КПЗБ стваралася як складовая частка Кампартыі Польшчы, краіны, якая акупавала этнічную беларускую тэрыторыю, і не толькі Віленшчыну! Улічваючы вопыт 1920 г., калі спроба саветызацыі Польшчы толькі ўмацавала нацыянальнае адзінства II Рэчы Паспалітай, ігнараваць патрыятызм польскіх камуністаў немагчыма. Так што

спадзяванні беларусаў на "польскі інтэрнацыяналізм" членаў КПП былі памылковымі, ён хутэй за ўсё быў звычайнай маскіроўкай польскага шавінізму ў адносінах да беларусаў. Кампартыя Польшчы займала неадназначную пазіцыю ў адносінах да Заходняй Беларусі, яна выяўляецца, дзякуючы аналізу некаторых дакументаў КПЗБ. 5 лістапада 1924 г. Віленская акруговая канферэнцыя КПЗБ у сваім звароце да ЦК КПП разам з прывітаннем выказала пажаданне, "каб пастановы другога з'езда партыі аб аддзяленні Заходняй Беларусі ад Польшчы і далучэнні да Савецкай Беларусі больш рашуча былі праведзены ў жыццё" [1, 251–252]. Тут, відавочна, гутарка ідзе аб сітуацыі, калі ў канцы 1924 – пачатку 1925 гг. КПЗБ сіламі так званых "сэцэсіянераў" рыхтавалася да антыпольскага паўстання ў Заходняй Беларусі. Вядома, што з 1924 г. польскія камуністы дамагаліся спынення партызанскай барацьбы ў Заходняй Беларусі. На думку Ю. Стасевіча, удзельніка заходнебеларускай партызанкі, усе беларусы з ЦК КПЗБ, з акругоў, сельскіх ячэек адкрыта выступілі супраць "расейскага і польскага камандавання". Але ў гэтай спрэчцы атрымала перамогу лінія на згортванне партызанскага руху [10]. Такім чынам, польскія камуністы праявілі сябе сапраўднымі патрыётамі, прыклаўшы намаганні для арганізацыі зрыву антыпольскага па сутнасці выступлення КПЗБ.

Немагчыма дакладна рэканструяваць тагачасныя падзеі, але савецкае кіраўніцтва выршыла падпарадкаваць КПЗБ Кампартыі Польшчы, а не даручыць КП(б)Б пашырыць сваю дзейнасць на тэрыторыю Заходняй Беларусі. Гэта можна растлумачыць тактычнымі захадамі бальшавіцкага кіраўніцтва, якое для распальвання сусветнай рэвалюцыі хацела абпірацца на больш моцную і аўтарытэтную кампартыю Польшчы. Дарэчы, гэтаксама меркавалася перадаць і тэрыторыю Віленшчыны пад адносны кантроль КПЗБ, якая, безумоўна, выступаючы як пэўная частка беларускага нацыянальна-вызваленчага руху, успрымалася больш пераканаўча, чым прадстаўнікі літоўскіх камуністычных арганізацый. Такое прызнанне Віленшчыны за беларускую этнічную тэрыторыю, канешне ж, уздымала патрыятычны настрой беларускіх нацыянальных дзеячаў, якія спадзяваліся на канчатковае замацаванне з цягам часу Вільні і Віленшчыны за Беларуссю. Таму КПЗБ восенню 1923 г. "атрымала" тэрыторыю Віленшчыны, нягледзячы на тое, што 12.07.1920 г. у Маскве, як вядома, быў падпісаны савецка-літоўскі дагавор, па якім Вільня і Віленшчына аб'яцаліся бальшавікамі Літве – пакуль яшчэ не савецкай. Гэта было не што іншае, як пусты абяцанак. У 1939 г., калі пасля ліквідацыі польскай дзяржавы СССР трэба было ўмацоўваць свае пазіцыі ў Прыбалтыцы, Вільня і Віленшчына, якія гуртавалі беларусаў на барацьбу, былі перададзены Літве. Пра Беларусь можна было не думаць, памярکوўныя беларусы, асабліва пасля рэпрэсій 1920-х – пачатку 1930-х гадоў, не асмеліліся б ставіць прынцыповае пытанне аб Віленшчыне.

Літаратура

1. Борьба трудящихся Западной Белоруссии за свое социальное и национальное освобождение и воссоединение с СССР: Документы и материалы: Сб.: В 2 томах; Т. 1. 1921–1929; под ред. В.И. Гурского, Н.С. Орехво, В.А. Полуяна. – Минск: Госиздат БССР, 1962. – 620 с.
2. Камінскі, М.І. Віленскі канфлікт / М.І. Камінскі // ЭГБ. У 6 т. Т. 2. – Мінск: БелЭн, 1994. – С. 285.
3. Кісялёў Г.В. Віленская губерня // ЭГБ. У 6 т. Т. 2. – Мінск: БелЭн, 1994. – С. 282
4. Коминтерн против фашизма: Документы / Рос. акад. наук, Ин-т всеобщ. истории, Федер. арх. служба России, Рос. центр хранения и изучения док. новейшей истории. – Москва: Наука, 1999. – 505 с.

5. Линдер, И. Красная паутина: тайны разведки Коминтерна, 1919–1943 / И. Линдер, С. Чуркин. – Москва: РИПОЛ классик, 2005. – 686 с.
6. Міхнюк, У.М. Расійска-літоўскі дагавор 12 ліпеня 1920 г.: гістарыяграфія праблемы / У.М. Міхнюк // Беларускі гістарычны часопіс. – 2003. – № 8. – С. 3–11.
7. Политбюро ЦК РКП(б) – ВКП(б) и Коминтерн, 1919–1943: Документы / Федер. арх. служба России, Рос. гос. арх. соц.-полит. истории. – Москва: Росспэн, 2004. – 958 с.
8. Революционное движение в Вильнюсском крае: 1920-1940 гг. Документы и материалы: б.; под ред. Р. Малюквичюса, Ю. Марцинквичюса, Н. Орехво, М. Тамашюнаса, А. Филимонова. – Вильнюс: Минтис, 1978. – 448 с.
9. Революционный путь Компартии Западной Белоруссии (1921-1939 гг.) / А.Н. Мацко, Н.С. Орехво, Т.И. Притыцкая [и др.]; под ред. А.Н. Мацко и В.Е. Самутина. – Минск: Беларусь, 1966. – 403 с.
10. Стасевіч, Ю. Партызанка Заходняй Беларусі / Ю. Стасевіч // Пагоня. – 1995. – 17-23 сак., 24-30 сак.
11. Фирсов, Ф. Секретные коды истории Коминтерна, 1919–1943 / Ф. Фирсов; [Ассоциация исследователей российского общества (АИРО–XXI)]. – Москва: Крафт+, 2007. – 568 с.

ГЕОПОЛИТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ВОССОЕДИНЕНИЯ ЗАПАДНОЙ БЕЛАРУСИ С БССР

Самосевич В.А.

УО «Брестский государственный технический университет»

В Европе с 1933 г. стала складываться сложная международная обстановка. Одной из её причин стал приход к власти в Германии национал-социалистов во главе с А. Гитлером. Отныне внешняя политика Германии руководствовалась 2 курсами: на денонсацию Версальских соглашений и курсом на Восток для завоевания жизненного пространства немецкой нации, что соответствовало установкам немецкой геополитической школы Карла Хаусфера. Дело и в том, что сложившаяся Версальская система (сюда входит и Рижский мирный договор 1921 г.) не соответствовала интересам многих европейских государств и сохраняла ряд нерешённых проблем.

Так, заключённый 28.06.1919 г. Версальский мирный договор, санкционированный Антантой, устанавливал границы государств Европы, но восточную границу Польши детально не регламентировал. Поэтому Советский Союз с 1933 г. выдвигал план создания в Европе системы коллективной безопасности, чтобы остановить агрессивные стремления любого государства и предотвратить новую мировую войну. СССР подписал договора о взаимопомощи в случае агрессии с Чехословакией и Францией в 1935 г., сделав первые шаги в создании такой системы.

Германия, потерпевшая поражение в Первой мировой войне, чувствовала себя униженной и стремилась к реваншу. Первый курс постепенно и уверенно, с немецкой методической точностью, воплощался в реальность. Германия вышла из Лиги наций, нарушив Версальский договор, установила в стране всеобщую воинскую обязанность, ввела войска в Рейнскую зону, создавала танковые войска, военную авиацию и перевооружала свою армию. Но западные державы бездействовали в требованиях к Германии о выполнении Версальских соглашений. Даже в 1935 г. Было подписано англо-германское соглашение об увеличении тоннажа германского военно-морского флота и строительстве подводных лодок.